

"DIŠIŠ MI PO POMLADI" – PROGRAM PROMOCIJE NEKAJENJA MED MLADIMI

Branislava Belović, Jadranka Jovanović in Zdenka Verban Buzeti

POVZETEK. Program spodbujanja nekajenja med osnovnošolci *Dišiš mi po pomladi* je celovit skupek aktivnosti, ki povezuje program vzgoje za nekajenje s podpisovanjem slovesne obljube o nekajenju (Zveza slovenskih društev za boj proti raku), tematski likovni ali literarni natečaj ter zaključno prireditev z razstavo, ki so vključene v šolske aktivnosti ter potekajo ob aktivnem sodelovanju učencev in učiteljev. Omenjene aktivnosti se med sabo dopolnjujejo in povezujejo. S tem omogočajo sinergistični učinek pri doseganju ciljev. Za program kontinuirano od leta 2003 skrbijo Območna enota Murska Sobota Nacionalnega inštituta za javno zdravje (do leta 2014 Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota), Pomursko društvo za boj proti raku in Zveza slovenskih društev za boj proti raku v sodelovanju s pomurskimi osnovnimi šolami.

UVOD

Program *Dišiš mi po pomladi* je primer dobre prakse spodbujanja nekajenja med osnovnošolci. Povezuje program vzgoje za nekajenje s podpisovanjem slovesne obljube o nekajenju, ki ga na državni ravni vodi Zveza slovenskih društev za boj proti raku, s tematskim likovnim ali literarnim natečajem ter zaključno prireditvijo z razstavo. Dejavnosti so vključene v šolske aktivnosti ter potekajo ob aktivnem sodelovanju učencev in učiteljev. Prav tako je program usklajen s pristopi promocije zdravja in letnim učnim načrtom. Vsi se medsebojno podpirajo, dopolnjujejo in povezujejo ter tako prispevajo k doseganju sinergističnih učinkov. Program poteka kontinuirano od leta 2003 v partnerstvu Območne enote Murska Sobota Nacionalnega inštituta za javno zdravje (do leta 2014 Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota), Zveze slovenskih društev za boj proti raku, Pomurskega društva za boj proti raku in pomurskih osnovnih šol.

Naslov programa *Dišiš mi po pomladi* je naravnano pozitivno. Mladostnike nagovarja s preprosto simboliko in njim razumljivim slogom. *Dišiš mi po pomladi* smo izbrali za slogan in ga v šest jezikih zapisali na promocijski kartici *Felix* (Slika 1). Ker je bil med mladostniki tako dobro sprejet, smo z njim poimenovali celotni program.

S kontinuiranim izvajanjem programa želimo prispevati k ozaveščenosti učencev od šestega do devetega razreda o prednostih nekajenja oziroma o zdravem življenjskem slogu.

AKTIVNOSTI V PROGRAMU *DIŠIŠ MI PO POMLADI*

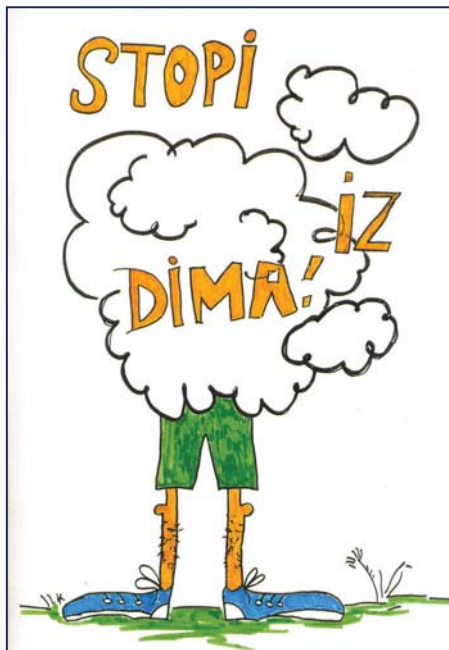
V teku šolskega leta učenci pod vodstvom mentorja izvajajo aktivnosti programa Vzgoja za nekajenje in natečaja. Zaključek vseh aktivnosti je na končni regijski prireditvi z naslovom *Dišiš mi po pomladi* v maju. Prireditev je obogatena z razstavo izdelkov šolarjev (Slika 2).

Slika 1. Kartica Felix: *Dišiš mi po pomladi*

Tematski literarno-likovni natečaj je uvodna aktivnost v program *Dišiš mi po pomladi*. Gre za kreativne učne delavnice, ki na prijazen, zabaven in sproščen način spodbujajo šolarje k ustvarjalnosti in sprejemanju zdravstvenovzgojnih sporočil.

Učenci oblikujejo plakate, pišejo verze, rišejo na majice, izdelujejo kartice *Felix*. Pripravljajo kratke skeče in jih uprizarjajo svojim vrstnikom in udeležencem zaključne prireditve. Izdelujejo maskote, primerne za lutkovno gledališče, jih poimenujejo, pišejo scenarije za gledališke igrice. Aktivnosti potekajo medpredmetno, vodijo jih pedagoški delavci z likovnega oziroma literarnega področja. Zaključek natečaja vedno poteka na zaključni regijski prireditvi s podelitvijo nagrad in priznanj ter z razstavo vseh izdelkov.

Slika 2. Izdelek z natečaja *Sporočilo na majčki*

Obilica zelo kakovostnih likovnih izdelkov je lahko osnova za pripravo zdravstvenovzgojnega gradiva. Tako je nastala tudi e-publikacija *Dišiš mi po pomladi* (Slika 3). Je izjemno bogata po vsebini, saj združuje risbe in sporočila mladih s priporočili strokovnjakov. Publikacija je enako koristna in zanimiva tako mladim kot tudi strokovnjakom s področja javnega zdravja, šolstva in drugim. Dostopna je na spletnih straneh Pomurskega društva za boj proti raku (http://rak-ms.si/media/publikacije/Disis_mi_po_pomladi/PDBPR_PUBLIKACIJA_ZA_SPLET.pdf) in Nacionalnega inštituta za javno zdravje (<http://www.nijz.si/sl/disis-mi-po-pomladi-program-promocije-nekajenja-med-mladimi>).

Zveza slovenskih društev za boj proti raku v osnovnih šolah že vrsto let izvaja program *Vzgoja za nekajenje* s podpisovanjem *slovesne obljube*, da v tekočem šolskem letu ne bodo prižgali cigarete. Tisti učenci, ki podpišejo to obljubo, poleg tega pa pravilno odgovorijo na vprašanja o škodljivosti kajenja, se uvrstijo v nagradno žrebanje za izlet v Gardaland. Pomursko društvo za boj proti raku pa svojim izžrebanim učencem iz vsake pomurske šole na zaključni regijski prireditvi *Dišiš mi po pomladi* ob Svetovnem dnevu brez tobaka podeli pohvalo ter simbolično darilo za sodelovanje.

Slika 3: Naslovnica e- publikacije *Dišiš mi po pomladi*

Zaključna regijska prireditvev *Dišiš mi po pomladi* je tradicionalna. Vedno poteka ob Svetovnem dnevu brez tobaka na izbrani pomurski osnovni šoli v soorganizaciji gostujoče osnovne šole, Območne enote Nacionalnega inštituta za javno zdravje in Pomurskega društva za boj proti raku. Poudarek v programu prireditve je na scenografiji, vodenju prireditve in kulturni obogatitvi programa. Razstava izdelkov je del scenografije, ki ima iz leta v leto rdečo nit, je preprosta in prepoznavna in jo je možno dopolniti s izdelki šolarjev. Na prireditve so povabljeni vsi sodelujoči učenci, njihovi mentorji, predstavniki nevladnih organizacij, Zavoda za šolstvo RS, Zveze slovenskih društev za boj proti raku, predstavniki lokalnih skupnosti in medijev. Postavitev razstave poteka dan pred prireditvijo, kjer se na inovativen način tematsko predstavi razstava. Prireditve obsega kulturni program, predstavitev gostujoče šole ter podelitev priznanj, pohval in nagrad. Udeleženci si po končanem programu v prijetnem vzdušju ogledajo razstavo, na kateri lahko učenci spoznajo in vidijo sporočila svojih vrstnikov.

ZAKLJUČEK

Naše izkušnje kažejo, da je program, ki združuje več aktivnosti, lažje dostopen in izvedljiv ter ima sinergistične učinke. Pomembno je zaznati v

okolju že potekajoče aktivnosti, jih združiti in jim dati novo skupno podobo (program) ter sodelovati z več partnerji. Pri tem je šola zaradi pedagoških orodij in veščin zelo pomemben partner. Program promocije nekajenja med šolarji *Dišiš mi po pomladi* na preprost način nagovarja in podpira pozitiven identifikacijski lik mladostnika, ki ne kadi in ki je ravno zaradi te svoje odločitve prijeten, priljubljen, uspešen, se zna zabavati, je zadovoljen s sabo, samozavesten in samostojen. Program je mogoče prenesti tudi v druge regije. Obstajajo namreč vsi potrebni pogoji: regijska društva za boj proti raku, območne enote Nacionalnega inštituta za javno zdravje, tradicionalno medsebojno sodelovanje in sodelovanje z osnovnimi šolami, kontinuirano izvajanje programa *Vzgoja za nekajenje* ter – ne nazadnje – pripravljenost strokovnjakov iz Pomurja (Pomursko društvo za boj proti raku in Območna enota Murska Sobota Nacionalnega inštituta za javno zdravje) za pomoč pri prenosu programa.

LITERATURA

Jovanović J, Koprivnikar H, Belović B. *Dišiš mi po pomladi*: zbornik izbranih likovnih izdelkov učencev pomurskih osnovnih šol z natečaja na temo promocije nekajenja med mladimi. Pomursko društvo za boj proti raku: Murska Sobota, 2016. Dostopno na www.rak-ms.si.